

آثار محبت اهل بیت از منظر قرآن و روایات

هانیه مهربانی^۱

در این پژوهش به بررسی محبت اهل بیت در قرآن کریم و آثار آن پرداختیم. در ابتدای امر به تعریف لغات پرداخته سپس جایگاه اهل بیت را بیان کردیم و درباره ی آیه ی مودت که مهم ترین و آشکارترین آیه درباره محبت به اهل بیت بود توضیح داده و شان نزول آن را بیان کردیم و نهایتاً به بیان آثار که ۴ اثر اخروی و ۴ اثر دنیوی برای آن ذکر کردیم، و به طور مختصر به برخی از آیات قرآن کریم و کمک گرفتن برای تفسیر آیات از روایات معتبر استفاده کردیم. در این مقاله به روش توصیفی و تحلیلی به نگارش و بیان مسائل پرداخته شده است.

در نهایت به این نتیجه رسیدیم که از این محبت در قرآن سخن گفته شده و آثار بسیار زیادی دارد که ما به طور مختصر به چندی از آنها پرداختیم. این محبت نه تنها یک وظیفه دینی است بلکه راهی برای بهبود و کیفیت زندگی در دنیا و تضمین سعادت در آخرت است از این رو برای اینکه انسان به سعادت برسد ضروری بدانیم چقدر این محبت دارای ارزش است.

واژگان کلیدی: محبت، اهل بیت، آثار محبت، قرآن

^۱ دانش آموخته ی سطح ۲ حوزه علمیه سید الشهدا - com.gmail@332951hmg

مقدمه

کمال طلبی یکی از خصوصیت‌های انسان است و برای رسیدن به کمال تلاش می‌کند. اگر انسان کمال خود را در چیزی، شخصی و یا شیئی بیابد شیفته آن خواهد شد و خواه ناخواه محبت آن چیز در دلش به وجود می‌آید و به دنبال شبیه شدن به آن چیز خواهد بود.

با توجه به این مسئله که خدای متعال در نهایت کمال است و واجب الوجودی بی‌نقص است، پس در درجه اول انسان عاقل محبت خدای متعال را در نهان خود پرورش می‌دهد

در پرتوی محبت خداوند محبت به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) بعد از خدای متعال در دل انسان‌ها جای می‌گیرد، زیرا که محبوب‌ترین شخص نزد خداوند متعال پیامبر اکرم است و این امری واضح است که محبت خاندان پیامبر همانند همان محبت به پیامبر اکرم و خدای متعال است، زیرا محبت پیامبر و اهل بیت ایشان در طول محبت خداوند است.

محبت اهل بیت (علیه السلام) یکی از موضوعاتی است که در فرهنگ اسلامی و به ویژه در مکتب تشیع بسیار اساسی بوده است. از این محبت به عنوان یک اصل بنیادی در قرآن کریم و روایات معصومین یاد شده است، زیرا این محبت راهی برای نزدیک شدن به خداوند متعال است و این محبت دارای آثار زیادی چه دنیوی چه اخروی برای فرد است.

سوال اصلی در اینجا این است که آیا در قرآن کریم سخن از این محبت به اهل بیت (علیه السلام) به میان آمده است؟ و این محبت چه آثاری را به همراه خواهد داشت؟

و یا اینکه در قرآن کریم برای محبت به اهل بیت چه اهمیتی قائل بوده و از چه منظری به آن پرداخته است و در روایات از این محبت چگونه سخن به میان آمده و این محبت چه آثاری در زندگی دنیوی و اخروی انسان می‌تواند داشته باشد؟

ضرورت پرداختن به این موضوع از آنجایی نشئت می‌گیرد که در دنیای امروزی انسان نیاز بیشتری به تقویت این محبت و پیوند با اهل بیت علیه السلام دارد. در شرایطی که امروزه دنیا هر روز با چالشی جدید و گوناگون دست و پنجه نرم می‌کند این محبت می‌تواند باعث عاملی برای همبستگی مسلمانان باشد و حتی فردی را از هلاکت و گمراهی ابدی نجات دهد.

همچنین ضرورت پرداختن به این موضوع از جهاتی دیگر قابل بررسی خواهد بود از جمله:

۱- محبت اهل بیت از مسائل اساسی در دین اسلام و مکتب تشیع است تا جایی که در قرآن کریم در این زمینه آیاتی داریم مانند آیه مودت و همچنین روایاتی که نشان دهنده جایگاه ویژه اهل بیت در دین اسلام است

۲- همچنین باعث وحدت و تقویت اسلامی بین مسلمانان است، زیرا در دنیای امروزی با توجه به تفرقه‌ها و اختلافات مذهبی محبت به اهل بیت باعث همبستگی میان مسلمانان است.

۳- محبت اهل بیت بر رفتار اخلاقی و اجتماعی انسان تاثیرگذار است پیروی از سیره زندگی اهل بیت (علیه السلام) الگوی مناسبی برای مسلمانان است با کمترین تنش‌ها را می‌تواند داشته باشد.

۴- محبت اهل بیت (علیه السلام) پاسخگویی به نیازهای روحی و معنوی انسان می‌کند. در دنیای امروزی افراد با بحران‌های معنوی و روحی مواجه‌اند که اگر از یک منبع آرامش و امید داشته باشند راحت‌تر از بحران‌ها گذر می‌کنند این محبت منبعی از آرامش را برای انسان محیا می‌کند.

در نهایت باید گفت که پرداختن به محبت اهل بیت نه تنها یک وظیفه دینی است بلکه یک نیاز اجتماعی و فرهنگی محسوب می‌شود، که باعث ارتقاء سطح معنوی و اخلاقی جامعه اسلامی است. علاوه بر این مسائلی که ذکر شد در آیات و روایات آثار خاصی دیگری را بیان کرده‌اند که در طول مقاله به این آثار محبت خواهیم پرداخت.

آثار متعددی به بررسی آیات مربوط با اهل بیت علیه السلام و آثار محبت به آنها پرداخته‌اند؛ از جمله تفاسیر معتبری مانند: المیزان و نمونه

همچنین کتاب‌هایی از جمله کتاب فضائل اهل بیت شیخ صدوق و یا خصائص اهل بیت همچنین مقاله‌هایی پرداخته‌اند مانند:

محبت به پیامبر و اهل بیت از دیدگاه قرآن و روایات نوشته عین الله خادمی در سال ۱۳۸۵

و یا محبت اهل بیت در قرآن نوشته سید محمد اکبریان در سال ۱۳۹۸

و یا مقاله‌هایی که به آثار محبت به اهل بیت پرداخته‌اند مانند:

آثار محبت اهل بیت علیه السلام در قرآن نوشته فاطمه احمدی نژاد و سکینه حاجی ده آبادی در سال ۱۳۹۳ و غیره.

باید بیان کرد که وجه تمایز مقاله ما با این بیانات این است که به بیانی شیواتر و قابل فهم‌تر برای عوام و به صورت مختصر و دسته بندی شده به نگارش این مقاله پرداخته‌ایم با هدف اینکه آیا در قرآن آیه‌ای برای محبت اهل بیت ذکر شده و یا و آیا برای این محبت آثاری در قرآن ذکر شده است.

نتیجه گیری

در زندگی انسان ها، محبت نقش بسیار بالایی دارد، در واقع میتوان گفت که اگر انسان نسبت به چیزی یا شخصی محبت داشته باشد خود را مانند محبوب می کند، در واقع این محبت سرنوشت آدم برای سعادت یا شقاوت را به دنبال دارد. اگر محبوب خدایی باشد، انسان به دنبال او رفته بهشتی می شود و اگر محبوب شیطانی باشد قطعاً انسان را به جهنم هدایت خواهد کرد.

اهل بیت در دین اسلام و مکتب تشیع از جایگاه بسیار بالایی برخوردار هستند محبت به اهل بیت داشتن نه تنها یکی از آموزه های بنیادین دین اسلام است ، بلکه به عنوان مسیری برای رشد معنوی، اخلاقی و حتی اجتماعی انسان ها عمل عمل می کند. سوال اصلی در این مقاله این بود که آیا از این محبت در قرآن سخنی به میان آمده است و این محبت چه آثاری برای فرد به همراه خواهد داشت .

اهمیت پرداختن به این موضوع تا جایی ارزشمند است که میتواند زندگی ابدی آدمی را رقم بزند و او را بهشتی و یا جهنمی بکند. البته این مهم ترین وجه اخروی این محبت است. در زندگی دنیایی این محبت می تواند الگوی خوبی برای فرد باشد که در زندگی فردی و چه زندگی اجتماعی.

براساس فرضیه اصلی در این تحقیق ، محبت به اهل بیت تاثیرات عمیق بر زندگی انسان دارد که در قرآن کریم هم به آنها اشاره شده است و همچنین روایات معتبری به کمک اثبات این امر آمدند. حتی ۱ آیه مختص به این مطلب بیان شده در این مقاله به این نتیجه رسیدیم که محبت به اهل بیت برکات زیادی مثل افزایش تقوا، معنویت و حتی محکم شدن روابط اجتماعی و یا سعادت دنیوی و اخروی را به همراه دارد، محبت به اهل بیت نه تنها یک وظیفه دینی بلکه راهبردی برای سعادت انسان در تمام ابعاد زندگی است.

در متن مقاله به ۴ اثر اخروی محبت به اهل بیت اشاره شد که شامل : ۱- بهره مندی از شفاعت اهل بیت، ۲- آمرزش گناهان، ۳- به جا ماندن باقیات و صالحات، ۴- دور بودن از ناراحتی و عذاب در قیامت.

و به ۴ اثر دنیوی آن نیز اشاره شد که شامل ۱- آرامش یافتن دل آدمی ۲- کامل شدن دین آدمی ۳- افزونی حسنه برای شخص محب ۳- سوار شدن به کشتی نجات و هدایت اهل بیت.

باتوجه به دستاوردهای این تحقیق برخی از جنبه های موضوع مخصوصا در مسائل اجتماعی و فرهنگی معاصر نیازمند بررسی عمیق تر و جامع تر است و پیشنهاد می شود در تحقیقات آینده به تحلیل دقیق تری از ابعاد تربیتی و اجتماعی این محبت پرداخته و ابزارهای نوینی برای انتقال این آموزه ها به نسل جوان جامعه ارائه دهند.

و در کلام آخر می توان گفت که محبت به اهل بیت مسیری نورانی برای نزدیک شدن به خداوند و دستیابی به کمال انسانی است و گسترش آن در جامعه می تواند تحولی مثبت در ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی ایفا کند.

فهرست منابع

*قرآن کریم ترجمه ابوالفضل بهرام‌پور

۱ - جوادى، احمد، صدر، فانى، كامران، خرمشاهى، بهاء‌الدين، دايره المعارف تشيع، تهران، سازمان دائره المعارف تشيع، ۱۳۶۸ ش،

۲- دهخدا، على اكبر، لغت‌نامه دهخدا، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، تهران، ۱۲۵۸
_ ۱۳۳۴ ش

۳- رى شهرى، محمد، دوستى در قرآن و حديث، انتشارات دارالحديث، قم، ۱۳۸۳ ش

۴- معين، محمد، فرهنگ فارسى معين، تهران، چاپخانه سپهر، چاپ چهارم، ۱۳۶۰ ش

۵- مكارم شيرازى، ناصر، تفسير نمونه، تهران، دارالكتب الاسلاميه، چاپ اول، ۱۳۷۴ ش،

۶- ابن فارس، احمد، ترتيب مقاييس اللغه تصحيح و تعليق: مسجدى، حيدر، سعيد رضا، على
عسگرى، چاپ دوم، ۱۳۹۰ ش

۷ - ابن منظور، محمد بن مكرم، لسان العرب، بيروت، دار الصادر، بى نا، بى تا

۸ - افرام استانى، فواد، المنجد، بيروت، دارالمشرق، بى نا، بى تا،

۹- بحرانى، هاشم، البرهان فى تفسير القرآن، محقق موسسه البعثه، تهران، بنياد بعثت، چاپ اول،
۱۴۱۶ ق

۱۰- ترمذى، محمد بن عيسى، سنن ترمذى، مكتبه المعارف للنشر والتوزيع، رياض، عربستان

۱۱- حسيني زبيدى، محمد مرتضى، تاج العروس من جواهر القاموس، محقق على هلالى،
دارالهدايه، ۱۳۸۶ ق

۱۲ - حنبل، احمد، مسند، موسسه الرساله، بيروت، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق

۱۳ - حيدرى نيسابورى، ابو عبدالرحمن، وجوه القرآن، تحقيق نجف اشرفى، مشهد، آستان قدس
رضوى، چاپ اول، ۱۳۸۰ ش

۱۴ - راغب اصفهاني، حسين بن محمد، المفردات فى غريب القرآن، محقق صفوان عدنان داوودى،
بيروت، دارالعلم، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق

- ۱۵- زمخشری، محمود، الکشاف، بیروت، دارالکتاب العربی، چاپ سوم، ۱۴۰۷ق
- ۱۶- سیوطی، جلال الدین، الدر المنثور فی تفسیر الماثور، قم، کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۴ق
- ۱۷- شیخ صدوق، الخصال، مؤلف: محمد بن علی ابن بابویه، مترجم: محمدباقر کمره‌ای، بی نا، بی تا، بی جا
- ۱۸- طباطبائی، محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، قم، انتشارات جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۱۷ق،
- ۱۹- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، مقدمه محمد جواد بلاغی، تهران، انتشارات ناصر خسرو، چاپ سوم، ۱۳۷۲ش
- ۲۰- عروسی حویزی، عبدالعلی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، محقق هاشم رسولی محلاتی، قم، انتشارات اسماعیلیان، چاپ چهارم، ۱۴۱۵ق
- ۲۱- غزالی، محمد بن محمد، الاحیاء العلوم الدین، لبنان، دارالقلم، بی نا، بی تا،
- ۲۲- فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، محقق مهدی مخزومی و ابراهیم سامرای، قم، المعجزة، اول چاپ اول، ۱۴۰۵ق
- ۲۳- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر، نویسنده: احمد بن محمد بن علی فیومی، ناشر: المكتبة العلمية - بیروت
- ۲۴- قریشی، بنابی، قاموس القرآن، مؤلف: سید علی اکبر قرشی، ناشر: دارالکتب الاسلامیه، چاپ ششم، ۱۴۱۲ق
- ۲۵- مجلسی محمد تقی بحارالانوار مؤسسه الوفا بی جا چاپ دوم ۱۴۰۳ق
- ۲۵- نیشابوری، مسلم، صحیح مسلم، مؤلف: مسلم بن حجاج بن مسلم القشیری النیشابوری (۲۰۶-۲۶۱ق)
- مقاله ها
- ۱- احمدی نژاد، فاطمه، حاجی ده، سکینه، آثار محبت اهل بیت در قرآن، ۱۳۹۳ش. نشریه قرانی کوثر

۲- اکبریان، سید محمد، محبت اهل بیت در قرآن، ۱۳۹۸ش. نشریه ره توشه